

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ОГЛЯД

ЗАДОКУМЕНТОВАНИХ
ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ
ЗА ГРУДЕНЬ 2023

Київ 2023

Огляд задокументованих воєнних злочинів за грудень 2023

Матеріал підготовлено за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Права людини в дії», яка впроваджується УГСПЛ.

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди USAID, Уряду США. Відповідальність за вміст публікації несуть виключно автори та УГСПЛ.

У світі USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЖЕРТВИ СЕРЕД ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ	7
1.1. Інформація про загиблих та поранених серед цивільного населення	8
1.2. Інформація про зникнення людей, незаконне позбавлення волі та привласнення майна цивільних осіб/цивільних об'єктів.....	13
2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЖИТЛОВІ БУДИНКИ ТА ЦИВІЛЬНІ ОБ'ЄКТИ, ЩО ЗАЗНАЛИ ПОШКОДЖЕНЬ УНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ	14
3. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОБСТРІЛИ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	19

Українська Гельсінська Спілка з прав людини продовжує документувати злочини РФ проти України

За грудень 2023 року кількість епізодів зросла на **2091** і становить **40393** з початку повномасштабного вторгнення. Майже четверта частина з них – **9118** пов'язані із людськими втратами чи порушеннями прав цивільного населення.

ЦЯ ПУБЛІКАЦІЯ є узагальненням інформації, про ймовірно скоєні міжнародні злочини повномасштабної російсько-української війни на території України, зібраної партнерськими організаціями та регіональними громадськими приймальнями УГСПЛ у рамках глобальної ініціативи «Трибунал для путіна» та завдяки підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини.

Точкою відліку для збору інформації є 24 лютого 2022 року – день повномасштабного воєнного вторгнення Російської Федерації (далі – РФ) на територію України, з наступною фіксацією даних до 24 грудня 2023 року.

В грудні інформацію отримано з 15 регіонів України: Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Сумської, Харківської, Херсонської, Хмельницької та Чернігівської областей.

До узагальненої інформації також увійшли дані, зібрані в попередні періоди нашими документаторами у Вінницькій, Закарпатській, Полтавській, Рівненській та Черкаській областях.

Інформація в цій публікації є приблизною, спирається на зібрані нами дані та постійно уточнюється по мірі виявлення епізодів, в тому числі тих, що відбувалися раніше.

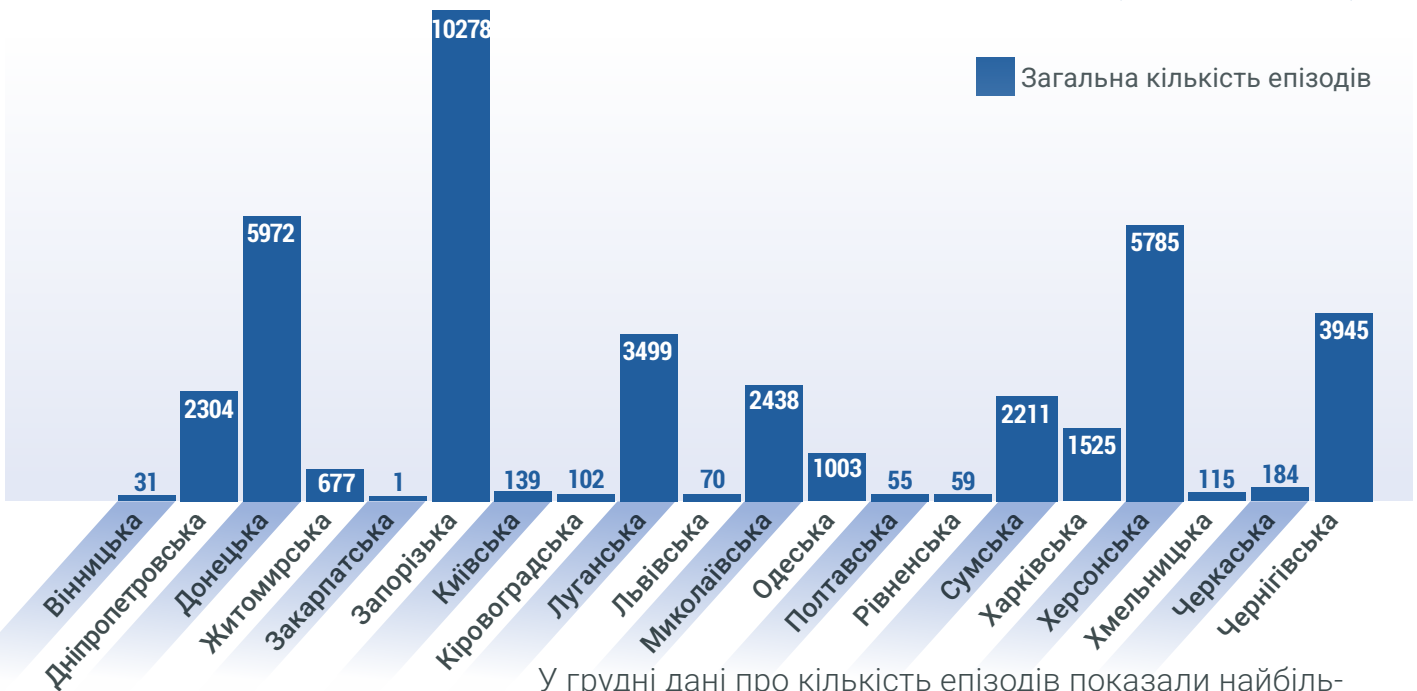
Зібрана інформація ілюструє фіксацію епізодів, пов'язаних із:

- **людськими** втратами та жертвами серед цивільного населення та інших порушень прав цивільних осіб, у тому числі зникнення та незаконне затримання;
- **пошкодженням** унаслідок бойових дій житлових об'єктів та об'єктів цивільної інфраструктури;
- **подіями**, що сталися через артобстріли, авіаудари, застосування касетних засобів ураження чи стрілецької зброї тощо;
- **подіями**, пов'язаними із взяттям заручників, катуванням (тортурами), нелюдським поводженням, використанням цивільного населення як щита, захоплення цивільних будівель, напади на склади гуманітарної допомоги, гуманітарні конвої чи коридори та іншими.

Упродовж грудня 2023 року документатори УГСПЛ зафіксували та внесли до бази даних 2091 епізод і тепер загальна кількість становить 40393 епізоди від повномасштабного вторгнення РФ в Україну.

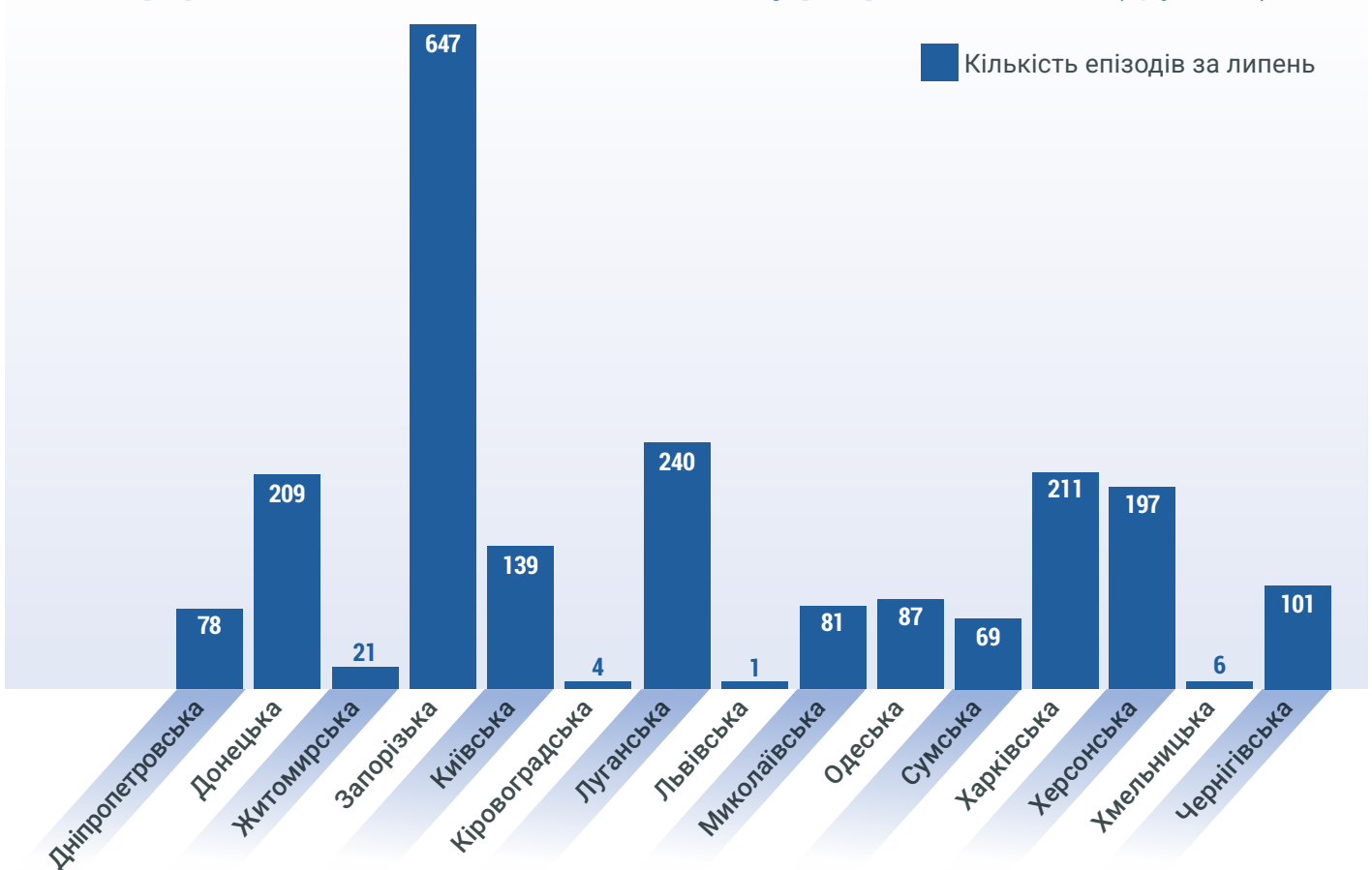
Загалом з початку повномасштабного вторгнення **найбільше зафіксовано** епізодів у Запорізькій (**10278**), Донецькій (5972), Херсонській (**5785**) та Чернігівській (**3945**) областях України.

Інформація щодо кількості епізодів у розрізі областей (увесь період)

У грудні дані про кількість епізодів показали найбільший їх приріст у Запорізькій (+647), Луганській (+240), Харківській (+211), Донецькій (+209), Херсонській (+197), Київській (+139), Чернігівській (+101), Одеській (+87) та Миколаївській (+81) областях. Нижче наведений графік про кількість епізодів у розрізі грудня.

Інформація щодо кількості епізодів у розрізі областей (грудень)

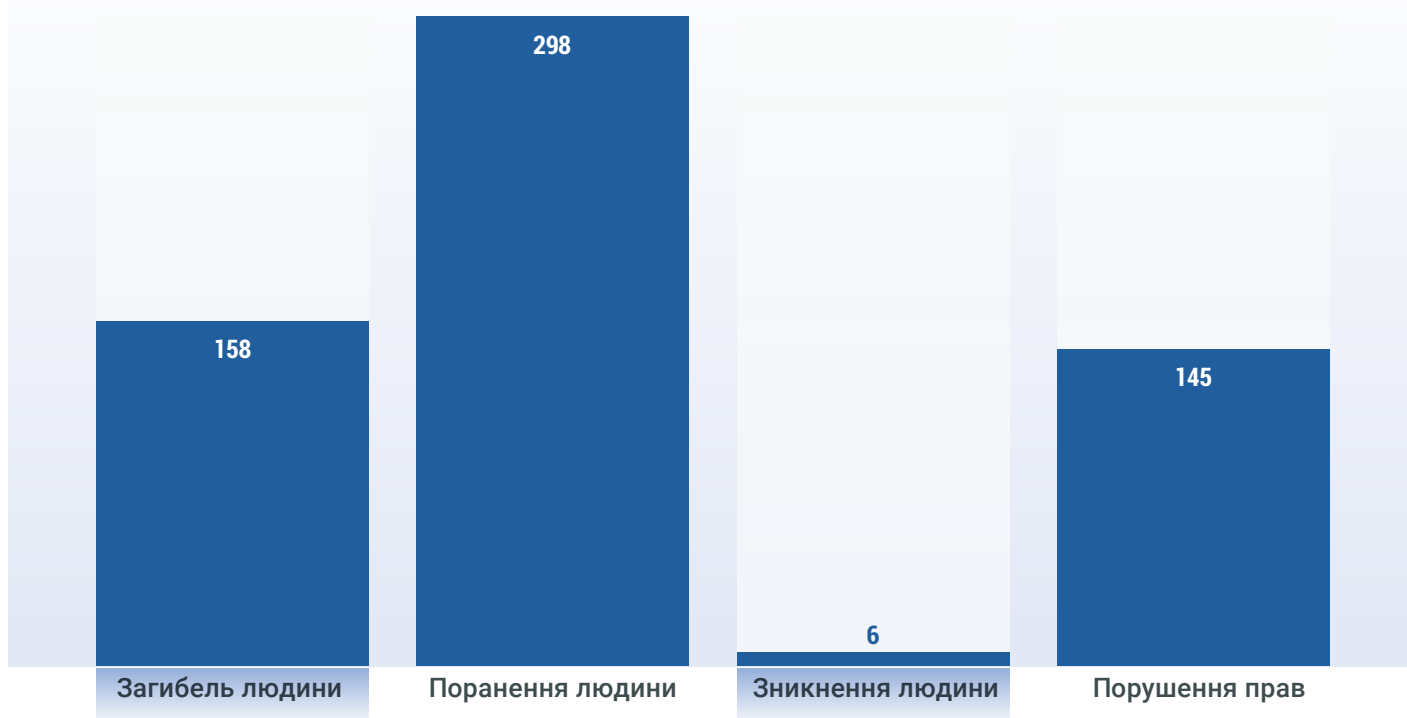

1.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЖЕРТВИ СЕРЕД ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ

Упродовж грудня 2023 року постраждали 607 цивільних осіб.

Інформація про кількість постраждалих серед цивільного населення (грудень)

Найбільша кількість випадків по цих видах злочинів зафіксована у Донецькій (130), Херсонській (127), Луганській (119), Київській (107), Харківській (32), Дніпропетровській (27), Одеській (21), Запорізькій (14) та Сумській (14) областях.

Загалом втрати чи порушення прав серед цивільного населення складають майже чверть від усіх епізодів (**40393**) і становлять **9118** (22,6%) епізоди за досліджуваний період з 24 лютого 2022 року.

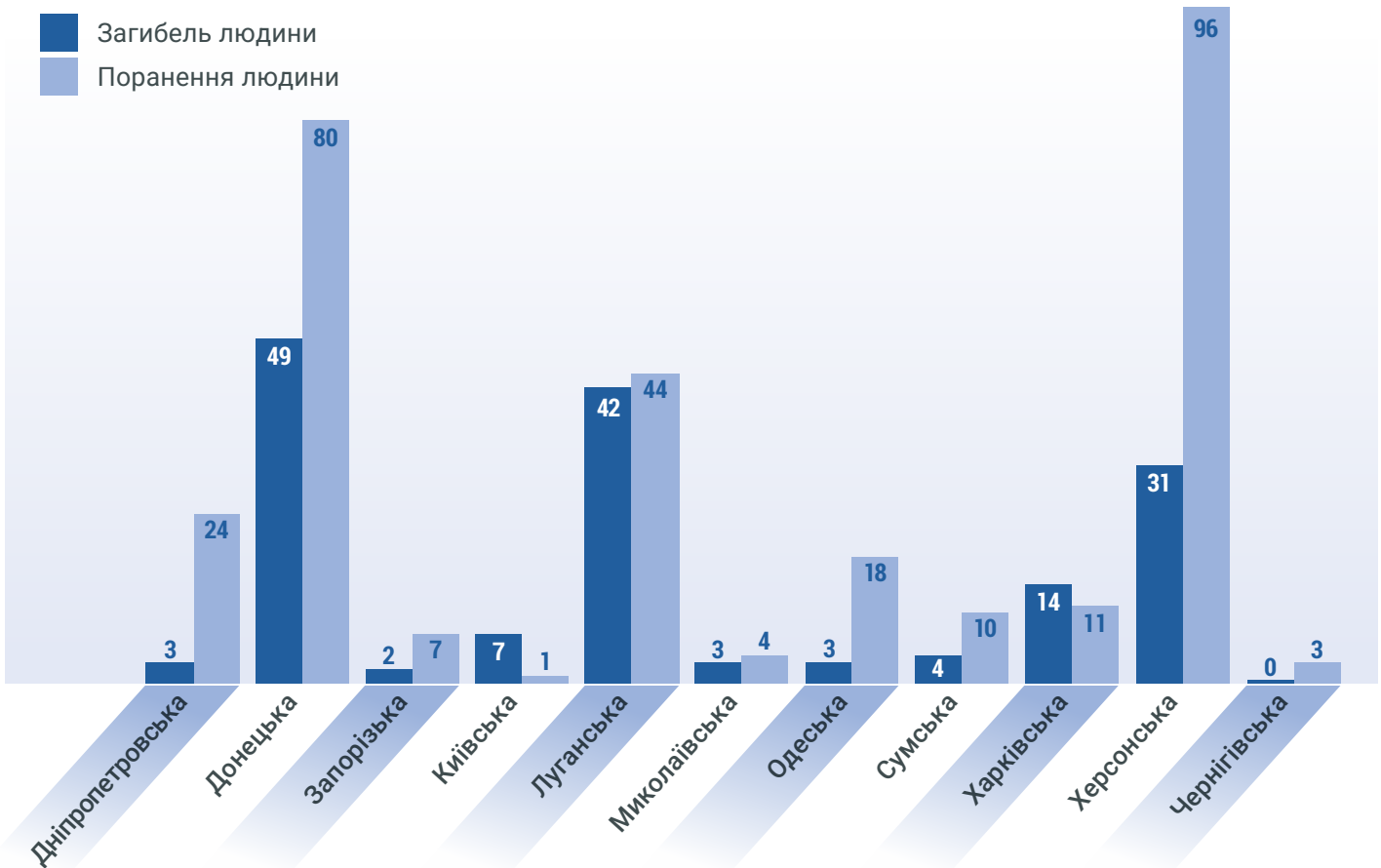
Лише за спостереженнями документаторів УГСПЛ у досліджуваних регіонах встановлено, що **від дій російської армії постраждало 21133 цивільні особи**. За цей період зафіксовано: загибель людини – 5435, поранення – 10907, зникнення – 1775, порушення інших прав – 3002. Найбільше випадків задокументовано у Донецькій області - стосовно 5637 осіб та Херсонській області – 3239 осіб.

1.1.

Інформація про загиблих та поранених серед цивільного населення

Агресія РФ проти України продовжує відбирати життя та здоров'я у наших громадян. **В грудні 2023 року чисельність поранених становить 298, загиблих – 158.** Найбільша чисельність загиблих та поранених задокументована у Херсонській (31 загиблих, 96 поранених), Донецькій (49 загиблих, 80 поранених), Луганській (42 загиблих, 44 поранених), Харківській (14 загиблих, 11 поранених), Дніпропетровській (3 загиблих, 24 поранених), Одеська (3 загиблих, 18 поранених), Сумській (4 загиблих, 10 поранених), Київській (7 загиблих, 1 поранений) областях.

Інформація щодо кількості загиблих та поранених у розрізі областей (грудень)

Нижче наведені деякі приклади подій, які зафіксували наші документатори, що трапилися упродовж грудня 2023 року та призвели до масової загибелі чи поранення цивільних осіб.

3 грудня близько 15:30 зі ствольної артилерії військові рф масовано обстріляли місто Херсон. Внаслідок обстрілу загинула жінка, яка перебувала на вулиці. Наразі відомо про ще чотирьох містян, які отримали поранення¹.

¹ Джерело: <https://t.me/phogovua/3104>

12 грудня 2023 року під час атаки ударними безпілотними літальними апаратами об'єктів цивільної та припортової інфраструктури поранено двох працівників комунального авто-ремонтного підприємства в м. Одесі. Одного потерпілого госпіталізовано з опіками 15% шкіри та дихальних шляхів. Чоловік залишався при свідомості і перебував в реанімації у стабільно важкому стані. Другий постраждалий дістав переломи плеча і стегна та був госпіталізований до травматології. Вдень 13 грудня стало відомо, що стан обох постраждалих важкий, а ввечері вони померли.

Джерело: <https://suspilne.media/644194-zbiti-bezpilotniki-ta-poskodzena-infrastruktura-armia-rf-vcergove-obstrilala-mikolaiivsnu/>

Джерело: https://od.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&t=rec&id=348561&fp=10

Протягом масованої атаки БПЛА по об'єктах цивільної та припортової інфраструктури Одеси в ніч з 13 на **14 грудня 2023 року** зазнали поранень в гуртожитку 11 місцевих жителів, серед них 12-річна дівчинка та двоє 8-річних хлопчиків.

Джерело: <https://suspiilne.media/641200-za-minulu-dobu-vijskovi-rf-174-razi-atakuvali-21-naselenij-punkt-zaporizkoi-oblasti-e-poraneni/>

16 грудня 2023 року російські військові завдали удару з БПЛА по селу Гуляйпільському Пологівського району Запорізької області, де дістали поранення 55-річна жінка та 73-річний чоловік.

17 грудня близько 10:20 російська армія обстрілювала середмістя Херсона. Внаслідок ворожої атаки загинув 81-річний чоловік, який ішов вулицею.

Джерело: <https://t.me/phogovua/3211>

Джерело: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=758427472990601&set=pcb.758428966323785>

21 грудня 2023 року о 12:00 російська армія завдала два авіаудари по м. Торецьк Донецької області. Зброя поцілила по об'єктах цивільної інфраструктури. Троє чоловіків 41, 42, 45 років від отриманих тілесних ушкоджень загинули. Ще п'ятеро працівників двох підприємств зазнали поранень різного ступеня тяжкості.

Наші дані свідчать про те, що **найчастіше люди страждають внаслідок авіа-, ракетних, мінометних та артилерійських обстрілів**, а також через різні вибухові пристрої. Таким чином, загинуло щонайменше 5435 осіб та поранено 10907 осіб.

Від початку повномасштабного вторгнення та станом на 24 грудня 2023 року в досліджуваних регіонах найбільшу чисельність загиблих було зафіксовано в Донецькій (1915), Херсонській (744) та Луганській (664) областях, а поранених – Донецькій (3559), Херсонській (1657) та Запорізькій (1148).

1.2.

Інформація про зникнення людей, незаконне позбавлення волі та привласнення майна цивільних осіб/цивільних об'єктів

У грудні цього року наші документатори **зафіксували інформацію про зникнення 6 людей** (у листопаді – 5, у жовтні - 8). Зокрема, в Запорізькій (3), Харківській (2) та Луганській (1) областях.

Загалом за весь досліджуваний період з 24 лютого 2022 року по 24 грудня 2023 року інформація про зникнення людей надходила із Херсонської (566), Запорізької (560), Луганської (312), Миколаївської (160), Донецької (98), Чернігівської (46), Сумської (20), Харківської (12) та Полтавської (1) областей.

Упродовж останнього місяця також зафіксували 8 випадків незаконного позбавлення волі людини (Луганська область - 4, Донецька – 1, Запорізька – 1, Харківська – 1, Чернігівська – 1).

Також зафіксовано **22 випадки привласнення майна цивільних осіб чи цивільних об'єктів** (Луганська – 15, Чернігівська – 3, Запорізька – 2, Харківська - 2), здійснених російськими військовими. У той час як у листопаді 2023 року було виявлено та зафіксовано 72 таких випадки, а у жовтні – 23.

Наразі в базі даних обліковано загалом 2288 епізоди, що стосуються незаконного позбавлення волі та привласнення майна цивільних осіб – 543 та 1745 відповідно.

2.

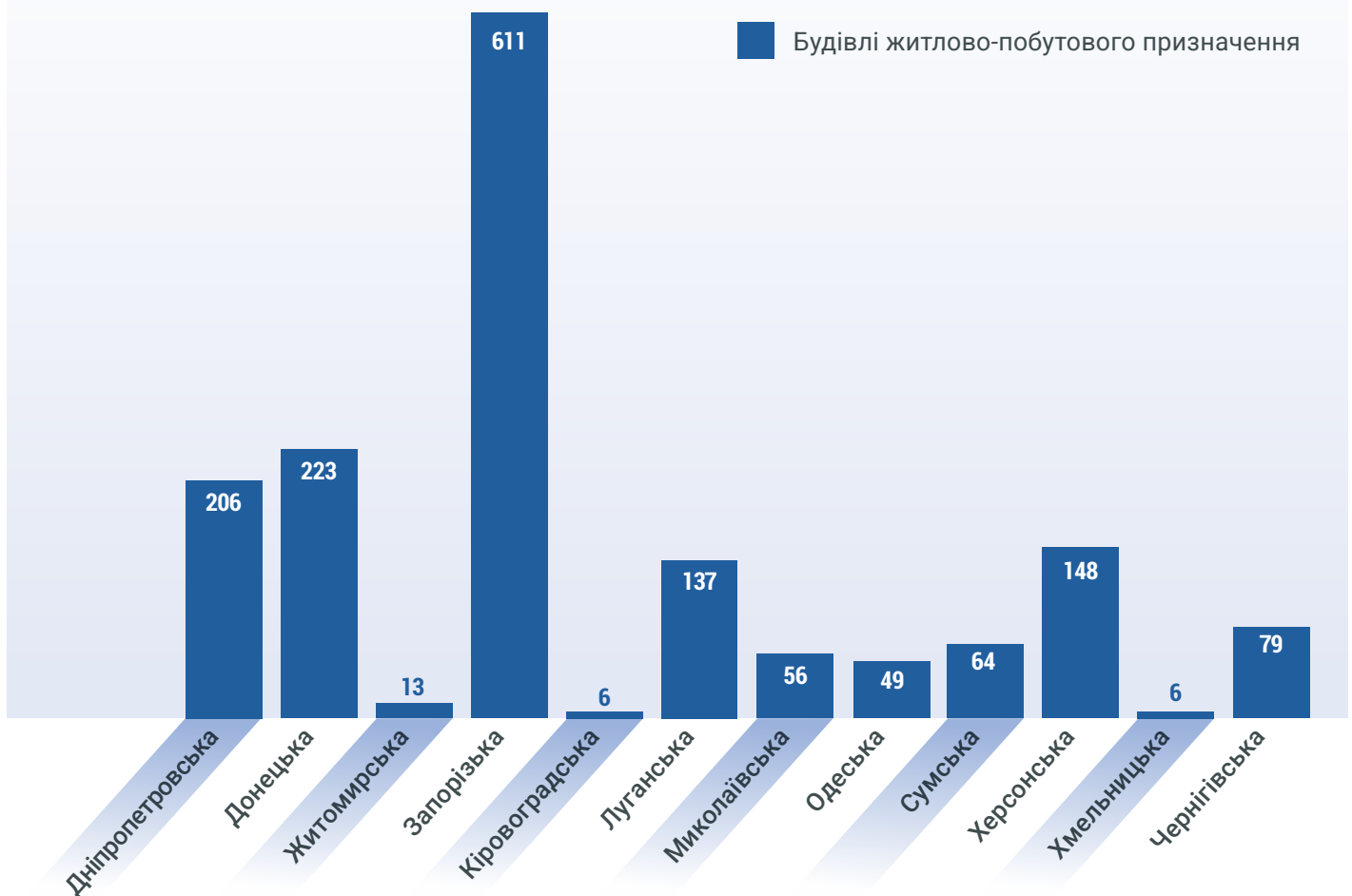
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЖИТЛОВІ БУДИНКИ ТА ЦИВІЛЬНІ ОБ'ЄКТИ, ЩО ЗАЗНАЛИ ПОШКОДЖЕНЬ УНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ

Внаслідок атак, яким піддаються міста та села України з боку військових країни-агресорки, зазнають руйнувань та пошкоджень житлові будинки та інші цивільні об'єкти.

Обстріли цивільної інфраструктури фіксуються у населених пунктах як прифронтових територій, так і в більш віддалених від лінії зіткнення регіонах України.

Російські війська продовжують напади на цивільні об'єкти. Станом на 24 грудня 2023 року нами **зафіксовано пошкодження 1608 об'єктів** житлово-побутового призначення.

Будівлі житлово-побутового призначення (грудень)

Ось деякі з випадків, що трапилися станом на 24 грудня 2023 року:

4 грудня близько 11:00 російські військові обстріляли з артилерії м. Херсон. Ворог поцілів по будівлі одного з дитячих садків обласного центру. З пораненням голови у стані середньої важкості до лікарні госпіталізовано працівницю закладу дошкільної освіти.

Джерело: <https://t.me/olexandrprokudin/2142>

13 грудня ворог атакував Нікополь Дніпропетровської області дроном-камікадзе та обстріляв місто з важкої артилерії. Осколкові поранення отримала 70-річна жінка. Пошкоджено 5 багатопверхівок, базу відпочинку, адмінбудівля, дитячий садок, два приватні підприємства, господарську споруду.

Джерело: <https://dp.npu.gov.ua/news/politsiia-nikopolia-zadokumentuvala-naslidky-obstrilu-mista-pid-chas-vorozhoi-ataky-postrazhdala-litnia-zhinka>

14 грудня 2023 року армія рф атакувала м. Херсон, одне з влучань – по храму святителя

Джерело: <https://t.me/mostks/23442>

Миколая на Острові біля Нафтогавані.

17 грудня зі «Смерчів», «Ураганів» та артилерії російські війська били по Кураховому Донецької області. Поранено людину. Пошкоджено 8 багатоквартирних та 9 приватних будинків, об'єкт соціальної інфраструктури, магазин, гараж, автомобілі.

Джерело: https://t.me/don_gunp/12028

21 грудня 2023 року російські військові завдали ракетного удару по території м.Запоріжжя. Внаслідок ракетного обстрілу пошкоджена цивільна інфраструктура. Від вибухової хвилі вилетіли шибки у закладі освіти. Окрім цього, сім гаражів пошкоджено, а три — зруйновано. Також внаслідок обстрілу ушкоджено лінію високовольтних електромереж.

Джерело: <https://suspilne.media/644956-armia-rf-zavdala-raketnogo-udaru-po-zaporizzu-so-vidomo/>

Джерело: <https://suspilne.media/644194-zbiti-bezpilotniki-ta-poskodzena-infrastruktura-armia-rf-vsergove-obstrilala-mikolaivsinu/>

У ніч проти **21 грудня** 2023 року Силами оборони півдня України збито 13 російських безпілотників типу «Shahed-131/136». Через падіння уламків пошкоджено інфраструктуру в Веснянській громаді Миколаївської області – постраждало складське приміщення агропідприємства.

За даними наших документаторів всього з 24 лютого 2022 року по 24 грудня 2023 року внаслідок переважно ракетних ударів лише в досліджуваних регіонах було зруйновано/пошкоджено щонайменше **71725 цивільних об'єктів**, серед яких будівлі житлово-побутового призначення (50555), об'єкти підприємницької діяльності та комерційно-виробничого призначення (5891), будівлі закладів освіти (1546), будівлі медичних закладів (461), будівлі державних установ (687).

Аналіз ситуації показує, що напади на цивільні об'єкти з боку збройних сил РФ значно зростають. **За грудень цей показник збільшився на 2416 епізодів** у досліджуваних регіонах.

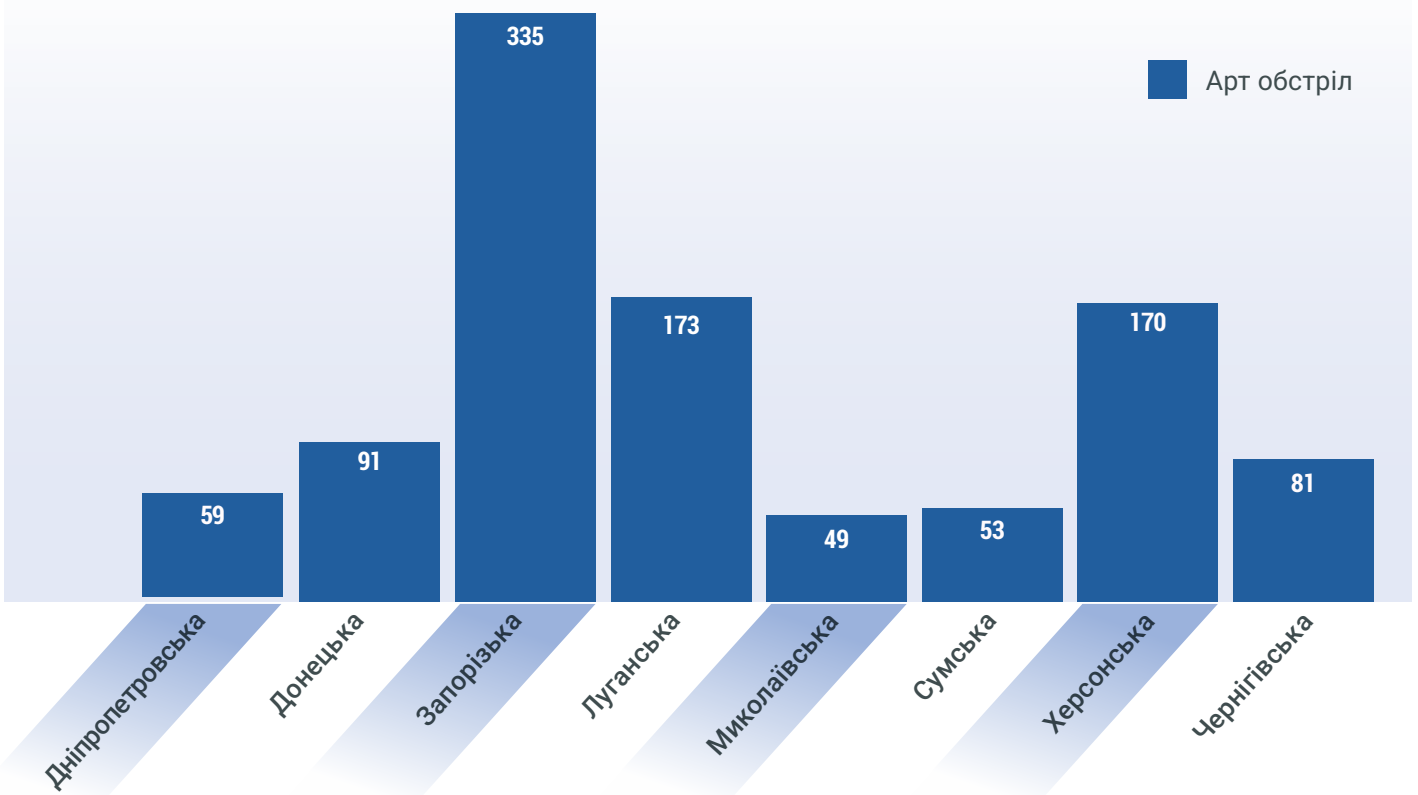
3.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОБСТРИЛИ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

У грудні 2023 року в регіонах, де здійснюється спостереження документатори УГСПЛ зафіксували **обстріли із артилерії з боку російських військових - 1011 епізодів** (у листопаді – 1226, у жовтні - 902).

Найбільше від цього виду озброєння постраждали Запорізька, Луганська та Херсонська області.

Інформація щодо арт. обстрілів (грудень)

Утім продовжуються обстріли території України також з інших видів озброєння.

5 грудня 2023 року о 01:00 росіяни вдарили чотирма ракетами С-300 по центру міста Селидове Донецької області. Пошкоджені цивільні будинки, адміністративні будівлі, заклад освіти та лікарня.

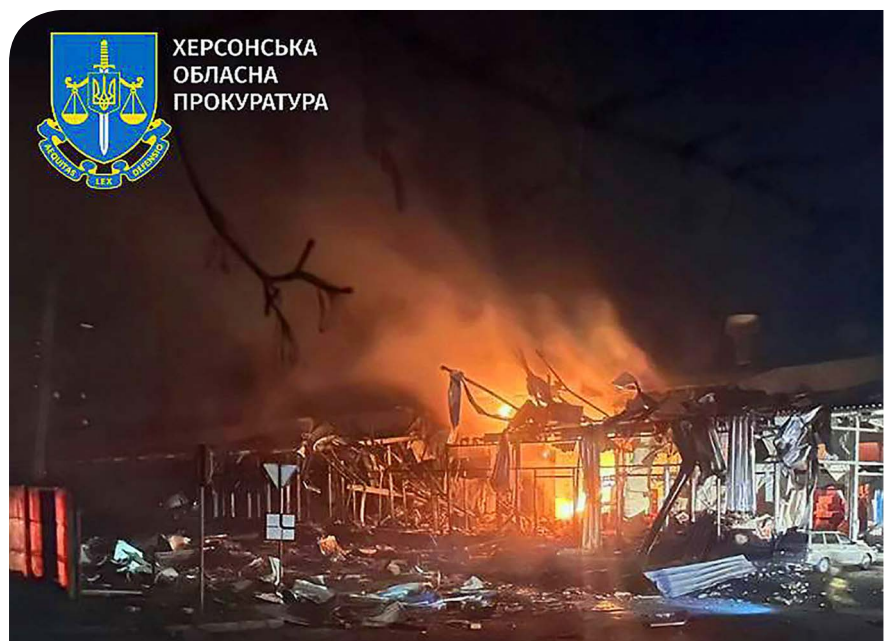
Джерело: https://t.me/don_gunp/11868

Джерело: <https://suspilne.media/635526-za-minulu-dobu-armia-rf-64-razi-atakuvala-17-naselenih-punktiv-zaporizkoi-oblasti/>

9 грудня 2023 року внаслідок артилерійського обстрілу Степногірська Василівського району Запорізької області. Російська армія влучила артснарядом поблизу адміністративної будівлі, де відбувалася роздача гуманітарної допомоги. Загинула 56-річна жінка.

19 грудня 2023 року близько 22:00 російські військові здійснили обстріл цивільної інфраструктури Херсона безпілотними літальними апаратами. Відомо щонайменше про дев'ятьох поранених містян, серед них четверо малолітніх дітей.

Джерело: <https://t.me/phogovua/3225>

Протягом **21 грудня 2023 року** армія РФ завдала загалом 181 удар по містах та селах Запорізької області: ракетного – по Запоріжжю; авіаційних – по Оріхову, Преображенці, Роботиному й Новоандріївці; тричі застосувала РСЗВ по Гуляйполю та Оріхову; 17 безпілотниками атакувала Гуляйполе, Новодарівку, Червоне, Чарівне, Малинівку, Полтавку та Роботине; 156 разів з артилерії обстріляла Залізничне, Новоданилівку, Білогір'я, Малу Токмачку, Левадне, Темирівку, Лугівське, Кам'янське, Степове, Плавні, П'ятихатки. Надійшло 6 повідомлень про руйнування житлових будинків та об'єктів інфраструктури.

Джерело: <https://suspilne.media/645094-uprodovz-dobi-armia-rf-zavdala-181-udar-po-26-naselenih-punktah-zaporizkoi-oblasti/>

Загалом за даними, які вже задокументовані в нашій базі **за період з 24 лютого 2022 року по 24 грудня 2023 року**, збройними силами РФ по території України артилерійські обстріли використовувались **25863 рази** та ракетні удари у **3237 випадку**.

Українська Гельсінська спілка з прав людини висловлює подяку усім партнерським організаціям та експертам, залученим для роботи у громадських приймальнях за надання допомоги у фіксації ймовірних злочинів, що скоюються на території України через збройну агресію РФ.

Ми і надалі продовжуємо фіксувати усі порушення правил та звичаїв війни, порушення прав людини з боку агресора.

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди USAID, Уряду США. Відповідальність за вміст публікації несуть виключно автори та УГСПЛ.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ